

Mary W. Shelley, introducció a *Frankenstein* (edició de 1831) [Traducció: Maria-Antònia Oliver]

Filla de dues persones de reconeguda fama literària, no és d'estranyar que molt aviat em vingués la idea d'escriure. De nena, feia gargots; i el meu passatemps preferit, durant les hores de lleure que em donaven, era «escriure històries». Tanmateix, tenia un plaer més car que aquest, i era formar castells a l'aire —als quals m'abandonava quan somiava desperta—, seguir el curs del pensament, que tenia com a tema la formació d'un seguit d'incidents imaginaris. De sobte, els meus somnis eren més fantàstics i agradables que els meus escrits. Al final era una fidel imitadora —més aviat creant, com d'altres havien creat, que no pas plasmant els suggeriments de la meva ment. El que escrivia anava destinat almenys a un altre parell d'ulls: els del meu company i amic d'infantesa; però els meus somnis eren només meus; no els explicava a ningú; eren el meu refugi quan em sentia contrariada, el meu plaer més car quan em sentia lliure.

De noia, vaig viure sobretot al camp, i vaig passar força temps a Escòcia. Hi vaig visitar ocasionalment els llocs més pintorescos; però la meva residència habitual era a les costes desertes i avorrides del nord del Tay, a prop de Dundee. Desertes i avorrides les recordo ara; no m'ho semblaven aleshores. Eren el paradís de la llibertat, i l'agradable regió on jo podia, ignorada, intimar amb les criatures de la meva fantasia. Aleshores escrivia, però amb un estil d'allò més vulgar. Va ser sota els arbres de les terres que pertanyien a la nostra casa, o als vessants pelats de les muntanyes sense arbres dels voltants, on van néixer i es van alimentar les meves obres i els somnis eteris de la meva imaginació. No em vaig fer heroïna dels meus contes. La vida em semblava una qüestió massa tòpica pel que feia a mi. No em podia imaginar el meu destí ple de penes romàntiques o d'esdeveniments meravellosos; però no estava limitada a la meva pròpia identitat i podia poblar les hores amb creacions que em semblaven molt més interessants a aquella edat que les meves pròpies sensacions. [...]

A l'estiu del 1816 vam anar a Suïssa i ens vam convertir en els veïns de Lord Byron. Al principi passàvem les agradables hores sobre el llac, o passejant per la seva riba; i Lord Byron, que estava escrivint el tercer cant de *Childe Harold*, era l'únic de nosaltres que posava els seus pensaments per escrit. Aquests, a mesura que ens els presentava, embolcallats amb tota la claror i l'harmonia de la poesia, semblaven gravar com a divines les glòries del cel i de la terra, les influències de les quals rebíem amb ell.

Però resultà ser un estiu humit, i la pluja incessant sovint ens obligava a tancar-nos a casa uns dies. [...] «Cadascun de nosaltres escriurà una història de por», va dir Lord Byron; i la seva proposta va ser acceptada. Érem quatre. El noble autor va començar un conte, un fragment del qual va imprimir al final del seu poema de *Mazeppa*. Shelley [marit de Mary Shelley], més avesat a expressar idees i sentiments en la resplendor d'una brillant imatgeria, i en la música dels versos més melodosos que ornem el nostre llenguatge, que no pas a inventar el mecanisme d'una història, en va començar un basat en l'experiència de la primera etapa de la seva vida. El pobre Polidori va tenir una idea horrorosa sobre una dona amb una calavera en comptes de cap, que havia estat castigada d'aquesta manera per espiar pel forat d'un pany —ja no recordo què mirava— una cosa molt escandalosa i lletja, és clar; però quan va ser reduïda a una condició pitjor que la del cèlebre Tom de Coventry, no va saber què fer-ne, i es va veure obligat a enviar-la a la tomba dels Capulets, l'únic lloc que li esqueia. L'il·lustre poeta, contrariat pel tedi de la prosa, va abandonar ràpidament aquesta desagradable feina.

Jo em vaig concentrar a *pensar en una història*, una història que pogués rivalitzar amb les que ens havien incitat a aquesta tasca. Una que s'adrecés a les misterioses pors de la nostra naturalesa, i que despertés un horror apassionat; una que fes que el lector tingués pànic de mirar al seu voltant, que glacés la sang a les venes i accelerés els batecs del cor. Si no aconseguia això, la meva història de por no seria mereixedora d'aquest nom. Vaig pensar i meditar... debades. Sentia aquella profunda incapacitat d'invenció, la més gran desgràcia d'un autor, quan un avorrit no-res respon a les nostres angoixants invocacions. «Se t'ha acudit cap història?», em preguntaven cada matí, i cada matí em veia obligada a contestar amb una humiliant negativa.

Tot ha de tenir un principi, com deia Sancho Panza, i aquest principi ha d'estar relacionat amb alguna cosa anterior. Els hindús donen al món un elefant com a suport, però col·loquen l'elefant sobre una tortuga. Inventar, cal admetre-ho humilment, no consisteix a crear a partir del buit, sinó a partir del caos; en primer lloc s'han d'aconseguir els materials: es pot donar forma a substàncies fosques, informes, però no es pot inventar la substància mateixa. En tots els casos de descobertes i d'invents, fins i tot els que pertanyen a la imaginació, se'ns recorda constantment la història de Colom i el seu ou. La invenció consisteix en la capacitat de valdre's de les aptituds d'una matèria, i en el poder de modelar i afaçonar les idees que suggereixi.

Moltes i llargues foren les converses entre Lord Byron i Shelley, que jo escoltava amb dedicació però gairebé en silenci. Durant una d'elles s'hi van debatre diverses doctrines filosòfiques, i entre d'altres la naturalesa de l'origen de la vida, i si hi havia cap possibilitat que un dia es descobrís i es fes conèixer. Van parlar dels experiments del doctor Darwin (no em refereixo al que el doctor va fer realment, o va dir que havia fet, sinó al que es va dir aleshores que ell havia fet —cosa que m'és més útil), que havia guardat un tros de fideu en una capsula de vidre, fins que per alguna raó extraordinària va començar a fer moviments voluntaris. No era, al capdavant, que s'hagués donat vida. Potser s'havia reanimat un cadàver; el galvanisme havia donat mostra de coses semblants: potser les parts components d'una criatura es podien manufacturar, ajuntar i dotar d'escalfor vital.

S'havia fet de nit al voltant d'aquesta conversa, i fins i tot havia passat l'hora de les bruixes, quan ens vam retirar a descansar. Quan vaig reposar el cap sobre el coixí, no vaig dormir, ni es pot dir que pensés. La meua imaginació, sense demanar-li-ho, es va apoderar de mi i em va guiar, oferint-me les successives imatges que van aparèixer a la meua ment amb molta més intensitat que la dels límits normals del somni. Vaig veure —amb els ulls clucs, però amb una visió mental penetrant—, el pàl·lid estudiant d'habilitats no reconegudes agenollat al costat de la cosa que havia muntat. Vaig veure l'horrible espectre d'un home espantat, i llavors, mitjançant alguna màquina poderosa, va mostrar senyals de vida, i es va bellugar amb uns moviments nerviosos i mig animats. Havia de ser esfereïdor; com summament esfereïdor havia de ser l'efecte de qualsevol temptativa humana de parodiar el meravellós mecanisme del Creador del món. L'èxit terroritzaria l'artista; fugiria corrent de la seva creació, horroritzat. Tindria l'esperança que, abandonat a la seva sort, la tènue guspira de vida que li havia comunicat s'esvaniria; que aquella cosa, que havia estat tan imperfectament animada, es fondria en matèria morta; i dormiria amb la creença que el silenci de la tomba apagaria per sempre més l'existència passatgera de l'horrible cadàver que havia considerat com el bressol de la vida. Dorm, però està despert; obre els ulls; contempla la cosa horrorosa que està palplantada a la vora del seu llit, obrint les cortines i mirant-se'l amb uns ulls grocs, humits, però especulatiu.

Vaig obrir els meus, aterrida. La idea es va apoderar de la meua ment de tal manera que em va recórrer una sensació de por, i volia canviar la fantasmagòrica imatge de la meua

fantasia per les realitats del meu voltant. Encara les veig: tota la cambra, el parquet fosc, els porticons tancats, amb la llum de la lluna esmunyint-s'hi, i la intuïció que tenia que el llac llis i els Alps blancs i alts eren al darrere. No em va ser fàcil desfer-me del meu horrible espectre; encara m'obsessionava. Havia d'intentar pensar en alguna altra cosa. Vaig tornar a la meva història de por, i la meva avorrida i desafortunada història de por! ¡Oh, si tan sols en pogués inventar una que espantés el meu lector com m'havia espantat jo aquella nit!

Prompta com la llum i igualment reconfortant fou la idea que em va irrompre. «¡Ho he trobat! El que m'ha terroritzat a mi, terroritzarà els altres; i només necessito descriure l'espectre que m'ha obsessionat aquesta nit.» L'endemà vaig anunciar que se m'havia *acudit una història*. Vaig començar aquell dia amb les paraules: «Una trista nit de novembre», fent només la transcripció dels macabres terrors del meu somni. [...]